

tagjainak teljesebb listáját, szervezeti felépítését (és az egyes adminisztratív egységek helyét), az általa igazgatott kórházakat (és az ezekben dolgozó orvosokat) illetően lásd Born, *i. m.*, 57–61. o.

191. A zsidók iránti együttérzés megnyilvánulására és a nekik való segítségnyújtásra példákat közöl Ferenczy nyomán: Lévai, *Szürke könyv, i. m.*, 101–106. és 137–138. o.

192. *Uo.*, 114–117. o. Lásd még a 10. fejezetben.

193. *Uo.*, 118–123. o. Lásd még a 26. fejezetben.

194. *Uo.*, 124–130. o.

195. Részleteket közöl a rejtékhelyekről, a mentésben szerepet játszó személyekről és a megmentett zsidók számáról: Dénes Sándor: „Szervezett segítség az üldözöttekért.” *A magyar katolikus egyház és az emberi jogok védelme*. Szerk.: Meszlényi Antal. Szent István Társulat, Bp., 1947, 169–178. o.

196. Danuta Czech: *Auschwitz Chronicle, 1939–1945*. Henry Holt, New York, 1990, 666–667. o. Lásd még Bereczky: *A magyarországi protestantizmus és a zsidóüldözés, i. m.*, 41–43. o.

197. A részleteket illetően lásd Szenes Sándor interjútját Hetényi Varga Károllyal. Szenes S.: *Befejezetlen múlt. Keresztények és zsidók, sorsok*. A szerző kiadása, Bp., 1986, 219–259. o. Salkaházi Sárát, Köhler Ferenc atyát és Raile Jakab atyát a jeruzsálemi Yad Vashem Igaz Keresztényekké nyilvánította 1969-ben, 1989-ben, illetve 1991-ben. Részletek Railéről, ki autóbalesetben halt meg New Jerseyben 1949. szeptember 6-án: Fábián Béla: „An Undelivered Eulogy.” *America, 81*, 1949. szeptember. 24. 667–668. o.

198. A partizánakciókról, akárcsak a magyar célpontok ellen irányuló légitámadásokról, napi jelentéseket adott ki a M. kir. csendőrség központi nyomozó parancsnoksága. Az egyik jelentés, amely 1944 szeptemberében kelt, különös partizántámadást ismertetett. Augusztus 25-én a partizánok támadást intéztek 53 ór és 74 „internált munkaszolgálatos” ellen Bélatanyán, a VIII. csendőrkerülethez tartozó falucskában. Lefegyverezték az öröket, elvették fegyvereiket és ruházatukat, majd meztelenül és bántatlanul magukra hagyták őket, csupán egy magyar őrmestert vittek magukkal. *MOL, K* szekció. (A jelentéseket korábban a Belügyminisztérium Archívuma BM. VII.res.1944-9100. sz. alatt őrizte.)

199. A magyar ellenállás, és különösen a kicsiny kommunista párt szerepét túlhangsúlyozó, tipikus művek: *A magyar függetlenségi mozgalom, 1936–1945*. Kossuth, Bp., 1965.; *Fegyverrel a fasizmus ellen*. Szerk.: Gazsi József és Pintér István. Zrínyi Katonai Kiadó, Bp., 1968.; Pintér István: *Magyar antifasizmus és ellenállás*. Kossuth, Bp., 1975.; Pintér István: *A Magyar Front és az ellenállás: 1944. március 19.–1945. április 4.* Kossuth, Bp., 1970.; és Gazsi József: *Fények a Börzsönyben*. Kossuth, Bp., 1976.

200. Danzig Hillelnek, a magyar cionizmus egyik vezéralakjának közlése. Danzig szerint a párt kezdetben hajlott az együttműködésre, és meg is bízta a Buchinger Manó vezette nemzetiségi bizottságot annak kidolgozásával. A gyakorlatban mégsem történt semmi, mégpedig nagyrészt azért nem, mert a párt bal szárnyához tartozó radikálisabb zsidó vezetők ellenezték az együttműködést. Ők föltehetőleg kitartottak amellett, hogy a zsidókérdést szigorúan osztályalapon közelítsék meg. A párt vezetőségéhez címzett 1946. június 30-i levelében Danzig rosszállását fejezte ki a párt háború alatti magatartása miatt és mindenekelőtt a miatt a kampány miatt, amit a háború után a cionizmus ellen és a zsidók palesztinai kivándorlásának megszervezésére tett kísérletek ellen indított. Kasztner állításával kapcsolatban, miszerint eljuttatta a Szociáldemokrata Párt vezetőségéhez az igazi Auschwitzról szóló híreket, lásd a 23. fejezetet.